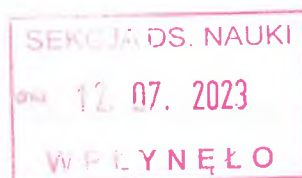

Prof. dr hab. Andrzej Zieliński
Uniwersytet Jagielloński

Ocena dorobku naukowego i osiągnięć dr Moniki Lisowskiej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

1. Sylwetka naukowa Habilitantki

Dr Monika Lisowska uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa w 2007 roku na Uniwersytecie Łódzkim na podstawie rozprawy doktorskiej *La expresión de las emociones en el chat hispano mediante los recursos lingüísticos*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Wacława Nowikowa. Tematyka dysertacji jasno ukazuje zainteresowania naukowe Autorki, które skupiają się wokół współczesnego języka hiszpańskiego mówionego czy, jak to ujęła Habilitantka w autoreferacie, quasi-mówionego. Problematyka ta stanowi bez wątpienia główny mianownik, łączący prawie wszystkie przedstawione mi do oceny publikacje naukowe dr Moniki Lisowskiej, o których mowa w punkcie 3. niniejszej oceny.

Po uzyskaniu doktoratu Habilitantka pracowała między innymi¹ jako adiunkt w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego (w latach 2007–2015), a następnie w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Lesznie na tym samym stanowisku (2013–2018). Od roku 2018 dr Monika Lisowska pracuje na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Szczecińskim.

2. Ocena monografii *Locuciones adverbiales de cuantificación superlativa positiva en forma de frases preposicionales. Estudio semántico-sintáctico relativo al español europeo*, przedstawionej jako dzieło w rozumieniu art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Głównym celem dość obszernej (330 stron) monografii jest analiza semantyczno-syntaktyczna przysłówkowych wyrażen frazeologicznych (hiszp. *locución adverbial*) wprowadzanych przez przyimki o właściwościach kwantyfikacyjnych w stopniu najwyższym dodatnim.

Zastosowana przez Habilitantkę w monografii metodologia badań jest eklektyczna w pozytywnym sensie tego słowa: oprócz narzędzi właściwych dla językoznawstwa

---

¹ Pomijam dodatkowe zatrudnienie Habilitantki na prywatnych uczelniach.

formalnego i funkcjonalnego czytelnik znajdzie w niej elementy semantyki kognitywnej, jak również aparat narzędziowy leksykograficzny.

Struktura pracy została starannie przemyślana: oprócz wstępu (s. 9–11), w którym Autorka jasno formułuje cele swojego badania, monografia składa się z czterech głównych rozdziałów (trzy pierwsze o charakterze teoretycznym i ostatni – praktycznym), w których poszczególne wątki badawcze wzajemnie się przeplatają. Całość wieńczą nawiązujące co celów pracy wnioski końcowe (s. 285–290), indeks analizowanych wyrażen frazeologicznych (s. 291–296), bogata bibliografia (s. 297–320) oraz streszczenia w języku hiszpańskim, polskim i angielskim.

W pierwszym rozdziale (s. 13–54) dr Monika Lisowska szczegółowo omawia kategorię wyrażen frazeologicznych (hiszp. *locuciones*), które zostają zdefiniowane za gramatyką RAE-ASALE (2009). Autorka ukazuje ich właściwości semantyczne i składniowe, a także charakterystykę z perspektywy formalnej. Nie zapomina jednocześnie o dość skomplikowanej klasyfikacji tych wyrażen w językoznawstwie hiszpańskim.

Rozdział drugi (s. 55–96) poświęcony jest z kolei nieco problematycznej kategorii gramatycznej, jaką stanowi przysłówek (hiszp. *adverbio*). Nie posiada on bowiem *grosso modo* żadnych wykładników formalnych, z wyjątkiem niektórych przysłówek tradycyjnie zaliczanych do grupy sposobu ze zgramatykalizowanym sufiksem *-mente*, ponadto sprawia trudności na płaszczyźnie opisu semantycznego i składniowego. Pomimo tych problemów Autorka celująco poradziła sobie z opisem hiszpańskiego przysłówka. Rozdział drugi zamyka opis, charakterystyka i klasyfikacja przysłówkowych wyrażen frazeologicznych w języku hiszpańskim.

W trzecim rozdziale (s. 97–142) dr Monika Lisowska analizuje zjawisko kwantyfikacji w języku hiszpańskim. Na podstawie kryteriów morfologicznych, semantycznych i składniowych omawia różne typy kwantyfikacji oraz kwantyfikatorów obecnych w języku hiszpańskim, ze szczególnym uwzględnieniem przysłówkowych wyrażen frazeologicznych, które stanowią główny obiekt zainteresowania Autorki.

Czwarty rozdział natury analitycznej jest najobszerniejszy (s. 143–284). Habilitantka poddaje w nim analizie semantyczno-syntaktycznej, a nawet leksykograficznej, 164 przysłówkowych wyrażen frazeologicznych (hiszp. *locución adverbial*) wprowadzanych przez przyimki o właściwościach kwantyfikacyjnych w stopniu najwyższym dodatnim, które są obecne w języku hiszpańskim z Półwyspu

Iberyjskiego i zostały wyekscerpowane z sześciu słowników (trzech słowników języka hiszpańskiego oraz trzech słowników frazeologicznych języka hiszpańskiego).

Bezbłędnie przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa jest często ilustrowana przykładami z internetowych korpusów współczesnego języka hiszpańskiego: *Corpus del Español* Marka Davisa i *Spanish Web*, pochodzącymi wyłącznie ze stron internetowych z domeną hiszpańską (.es) (s. 162), którą *nota bene* może wykupić każdy użytkownik Internetu bez konieczności wychodzenia z domu – gdziekolwiek się znajduje. Tym samym zawsze istnieje ryzyko, że przykłady, które powinny ilustrować użycie przysłówkowych wyrażen frazeologicznych wprowadzanych przez przyimki o właściwościach kwantyfikacyjnych w stopniu najwyższym dodatnim w języku hiszpańskim z Półwyspu Iberyjskiego, w rzeczywistości odzwierciedlają ich dialektalne użycie.

Otrzymane przez Habilitantkę rezultaty rzucają nowe światło na hiszpańskie wyrażenia frazeologiczne wprowadzane przez przyimki o właściwościach kwantyfikacyjnych w stopniu najwyższym dodatnim, ukazując ich charakter heterogeniczny nie tylko na płaszczyźnie formalnej, ale i na poziomie ich motywacji semantycznych, a także możliwych funkcji składniowych we współczesnej hiszpańszczyźnie.

O ile monografię oceniam jednoznacznie pozytywnie i uznaję, że stanowi ona bez wątplenia znaczący wkład Habilitantki w dyscyplinę językoznawstwa, o tyle jako czytelnik poruszanego ważkiego zagadnienia, a przede wszystkim jako badacz historii języka hiszpańskiego, mam nieodparte wrażenie, że Autorka zbyt lekkomyślnie przyjęła definicję przysłówkowych wyrażen frazeologicznych jako zleksykalizowanych jednostek leksykalnych (s. 83) za gramatyką RAE-ASALE (2009), nie zdając sobie sprawy z ewentualnych konsekwencji, jakie ten wybór niesie dla przeprowadzonej w dalszej części pracy analizy. Otóż leksykalizacja – rozumiana *grosso modo* jako jednokierunkowy mechanizm utworzenia skonwencjonalizowanego leksemu (z mniej do bardziej leksykalnego elementu), którego znaczenie nie jest do końca przewidywalne na podstawie tworzących go elementów (por. pol. *górnik* < *góra*², hiszp. *nomeolvides* ‘niezapominajka’ < *no me olvides* ‘nie zapomnij o mnie’) (Blank 2001) – ma naturę wyłącznie metonimiczną (Moreno Cabrera 1998). Tym samym w przyjętej przez Autorkę definicji trudno mi zrozumieć transfer metaforyczny, który *de facto* został prawidłowo

---

² Wydaje się, że polskie słowo *górnik* było motywowane niemieckim odpowiednikiem *Bergmann* (Boryś 2008: s.v. *góra*).

zidentyfikowany. Obecność metafory, jak również pierwotne – tj. dosłowne – znaczenie niektórych analizowanych wyrażen frazeologicznych w pozostałych kontekstach niekolokacyjnych, wydają się potwierdzać moje przypuszczenie, że należałoby przestudiować omawiane przez Habilitantkę jednostki z perspektywy mechanizmu konstrukcjonalizacji (ang. *Constructionalization*), który może być semantycznie motywowany zarówno przez metaforę, jak i metonimię (Traugott i Trousdale 2013). Niezbity dowód na ich skonstruconalizowane pochodzenie stanowią, moim zdaniem, liczne użycia kolokacyjne tychże wyrażen frazeologicznych (np. <llover a cántaros>, <{llorar} / {llover} / {sudar} a mares> itp.), o których Autorka wielokrotnie wspomina w swojej ciekawej pracy.

Nie traktuję mojej uwagi jako poważnego zarzutu, wykracza ona bowiem poza poruszaną przez Habilitantkę tematykę, lecz jako zachętę do dalszych badań nad przysłówkowymi wyrażeniami frazeologicznymi w ujęciu konstrukcjonalizacyjnym.

Nie mam zastrzeżeń do strony formalnej pracy: jest ona napisana poprawną hiszpańszczyzną, a drobne literówki (np. „RAE- ASLE” na s. 124, DEL zamiast DLE na s. 99) w żaden sposób nie przeszkadzają czytelnikowi w lekturze. Na podkreślenie zasługuje obszerna, bogata, wielojęzyczna bibliografia.

Reasumując, stwierdzam, że monografia dr Moniki Lisowskiej nie tylko stanowi cenny wkład w badania językoznawcze, ale także potwierdza dojrzałość badawczą Autorki.

3. Ocena aktywności badawczej i pozostałego dorobku naukowego

Wysokie kompetencje naukowe Habilitantki potwierdza nie tylko przedstawiona jako osiągnięcie monografia, ale i całość dołączonego dorobku uzyskanego po doktoracie, na który składa się dwanaście artykułów (w tym dwa w druku) i dwanaście rozdziałów wydanych w monografiach zbiorowych. Liczba opublikowanych prac nie jest może wysoka, lecz ich wartość merytoryczna mówi sama za siebie. Oprócz zagadnień dotyczących hiszpańskich przysłówkowych wyrażen frazeologicznych wprowadzonych przez przymyki dotychczasowy dorobek naukowy dr Moniki Lisowskiej można podzielić na dwa główne nurty.

I tak z jednej strony mamy prace badawcze poświęcone rejestrowi potocznemu języka hiszpańskiego, w którym to Habilitantka analizuje między innymi cechy języka mówionego w hiszpańskich czatach, potoczne słownictwo w języku hiszpańskim czy wulgaryzmy i związane z nimi zjawiska (nie)grzeczności językowej.

Do drugiej grupy można zaliczyć publikacje z zakresu gramatyki kontrastywnej, wśród których szczególnie wysoko oceniam pionierski rozdział w *Gramática contrastiva español-polaco* pod redakcją W. Nowikowa, poświęcony zaimkowi.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Habilitantka wzięła aktywny udział w dwudziestu konferencjach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Wprawdzie większość wydarzeń naukowych, w których uczestniczyła dr Monika Lisowska, odbyła się w Polsce, można jednak zaobserwować, że w ostatnich latach aktywność naukowa Habilitantki rozszerza się na inne zagraniczne wydarzenia naukowe (m.in. Argentyna, Meksyk czy Hiszpania).

Dr Monika Lisowska była członkinią komitetu organizacyjnego dwóch międzynarodowych konferencji: Simposio Internacional „IV Foro de Lingüística Hispánica: panorama de temas y métodos de investigación” (wydarzenia zorganizowanego w 2015 roku przez Uniwersytet Warszawski) oraz Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Otwarte Lingwistyczne Debaty XXI wieku”, która miała miejsce w 2022 roku na Uniwersytecie Szczecińskim.

Habilitantka recenzowała artykuły naukowe w czasopismach „Lingua Legis” i „Itinerarios”. Zasiada też w komitecie redakcyjnym czasopisma „Linguistic Reports”.

Dr Monika Lisowska jest aktywną członkinią dwóch krajowych zespołów badawczych: *Teoria i gramatyka języka* (Uniwersytet Szczeciński) oraz *PRAGMAE* (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), ponadto należy do Polskiego Stowarzyszenia Hispanistów i Asociación Argentina de Lingüística Cognitiva.

Zgodnie z danymi naukometrycznymi dr Monika Lisowska uzyskała łącznie 519 punktów MEiN, a według bazy Google Scholar jej publikacje były cytowane czternaście razy (odjąłem sześć autocytowań). Mając na uwadze indeks Hirscha na poziomie 3, mogę stwierdzić, że wskaźniki bibliometryczne całego dorobku Habilitantki są całkiem dobre jak na wąską specjalność naukową, jaką stanowi ciągle rozwijające się w Polsce językoznawstwo hiszpańskie.

4. Dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski

Dr Monika Lisowska może się również pochwalić wieloma osiągnięciami w zakresie dydaktyki, działalności organizacyjnej i popularyzacji nauki języka hiszpańskiego w Polsce.

Podczas swojej wieloletniej pracy na państwowych oraz prywatnych uczelniach Habilitantka prowadziła szereg różnych zajęć (wykłady, konwersatoria, pro- i seminaria)

poświęconych gramatyce języka hiszpańskiego, a także gramatyce porównawczej nie tylko polsko-hiszpańskiej, ale i języków iberoromańskich. Świadczy to bez wątpienia o wszechstronnych zdolnościach dydaktycznych dr Moniki Lisowskiej. Co uważam za ważne, jest Ona promotorką 63 prac licencjackich i 19 prac magisterskich.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w latach 2019–2021 Habilitantka była promotorką pomocniczą w przewodzie doktorskim Manuela Péreza Machado, którego rozprawę pt. *Sintaxis y semántica de los enunciados con predicado nominal. Un estudio contrastivo español-polaco* miałem przyjemność recenzować. Wybór dr Lisowskiej na promotora pomocniczego świadczy moim zdaniem o jej wysokich kwalifikacjach i umiejętnościach dydaktycznych, jakich oczekuje się od samodzielnego pracownika po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego.

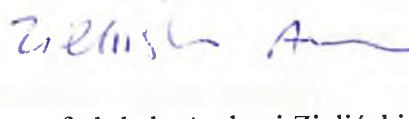
Jeśli chodzi o działalność organizacyjną, w latach 2018–2019 Habilitantka pełniła funkcję pełnomocnika Dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego ds. kształcenia i programu na kierunku filologia, specjalność iberystyka – studia hiszpańskie. W późniejszych latach (2019–2022) była najpierw przewodniczącą, a potem członkinią zespołu kierunku filologia hiszpańska na Wydziale Humanistycznym tegoż Uniwersytetu.

Jej dorobek popularyzatorski także nie budzi moich zastrzeżeń. Habilitantka przeprowadziła w szkołach ponadpodstawowych szereg wykładów oraz warsztatów poświęconych językowi i kulturze języka hiszpańskiego. W roku 2019 wzięła udział w organizacji „Dni hiszpańskich” na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego.

5. Podsumowanie i konkluzja

Na podstawie dostarczonej mi dokumentacji stwierdzam, że Habilitantka spełnia wszystkie wymagania określone w art. 219 *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. W związku z powyższym **wnoszę o dopuszczenie dr Moniki Lisowskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.**

Kraków, 27.06.2023

prof. dr hab. Andrzej Zieliński